

Es pot dir que en aquest moment en el nacionalisme català ha esclatat, com s'ha dit, una mena de guerra civil?

J. B. CULLA: Parlar de guerra civil, encara que sigui de manera metafòrica, em sembla una mica exagerat. El que passa és que ara es dona un escenari que té pocs precedents en la història del catalanisme o del nacionalisme català. Fins ara, quan el catalanisme conservador era hegemònic, el d'esquerra estava en hores baixes, i a la inversa.

—Vol dir que els dos corrents no havien estat mai tan a prop?

J. B. CULLA: L'únic moment en què hi va haver una relativa situació d'equilibri va ser durant el Bienni Negre, del 1933 al 1935. ERC havia començat a perdre gas electoral i la Lliga tornava a aixecar el cap. Després, la llarga hegemonia de CiU va coincidir amb unes èpoques en què ERC estava baixa. Per tant, ara hi ha una situació en què, sense arribar a l'empat electoral, les dues forces es troben relativament equiparades.

—Hi està d'acord, vostè, senyor Termes, amb aquesta anàlisi?

—JOSEP TERMES: Sí. La qüestió de la guerra civil em sembla una mica forçada, perquè, de fet, tensions dins del catalanisme o del nacionalisme català sempre han estat presents, des dels orígens. Hi ha un moment, arran de la proclamació de la República el 1931, que la gent crida "Visca Macià, mori Cambó!" al carrer. Ara no arribem a aquest extrem.

—Vostè està d'acord, però, que ara hi ha un cert equilibri entre CiU i ERC pel que fa a l'hegemonia dins el catalanisme?

J. TERMES: CiU encara té més força que ERC, però, mentre que en altres èpoques la diferència era molt gran, ara hi ha una certa tendència a l'equilibri entre els dos catalanismes, i això es nota.

—Tots dos opinen que catalanisme i nacionalisme català és el mateix, oi?

J. B. CULLA: Són sinònims. Al llarg de cent anys han significat el mateix.

—En canvi, quan parlem de catalanisme de dreta i d'esquerra, parlem de conservadors i progressistes o aquesta distinció ja no val?

J. TERMES: Prefereixo parlar d'un catalanisme possibilista, accidentalista, al qual li és igual quines siguin les estructures polítiques d'Espanya, perquè creu que l'important és fer feina dintre del

Joan B. Culla (Barcelona, 1952) i Josep Termes (Barcelona, 1936) són experts en la història del catalanisme polític. En aquest debat els dos historiadors analitzen el divorci actual entre els dos partits més representatius del nacionalisme català i el comparen amb situacions semblants que s'han produït al llarg dels darrers cent anys.

Un nacionalisme partit i repartit entre dos

marc existent. L'altre, el d'esquerra, ha estat més rupturista, ha tendit a buscar un marc més revolucionari i, en general, aliats espanyols. La tradició de la Lliga era anar més al seu aire, buscant aliances esporàdiques, que és el mateix que feia CiU. L'esquerra, en canvi, sempre ha estat més lligada, fins i tot emocionalment, amb l'esquerra espanyola.

J. B. CULLA: Des del punt de vista històric estic completament d'acord amb el que diu Termes, però des d'un punt de

vista de present, això ja és més complicat. Perquè, segurament, si traslladés al present aquest raonament, ens trobem que ara el catalanisme d'esquerra representaria el PSC, que, com ell ha dit molt bé, busca més alguna forma d'articulació amb una esquerra espanyola que creu en una altra Espanya possible. És difícil que l'ERC actual, que fa una aposta, almenys sobre el paper, independentista, pugui creure al mateix temps en una Espanya plural.

Cent trenta anys d'amors i desamors

L'enfrontament actual dins el nacionalisme català no és, ni de bon tros, una novetat. Ja a començament de la dècada dels anys setanta del segle XIX el republicanisme federal català, davant la interpretació simplement descentralitzadora de l'estat que feien els federalistes espanyols, es va dividir entre els anomenats "benèvols", que estaven disposats a negociar amb Madrid una autonomia per Catalunya, i els "intransigents", que eren partidaris d'una ruptura. Després, el 1882, Valentí Almirall, considerat el forjador de catalanisme polític, va crear el Centre Català i es va oposar, amb un posicionament laic i progressista, a un nacionalisme català d'arrel catòlica i

tradicional, com defensaven els seguidors de mossèn Jaume Collell. El 1887 el Centre Català, amb el mateix problema de fons, va patir una escissió de la qual va néixer la Lliga de Catalunya, encapçalada per Enric Prat de la Riba. Aquest, després, va formar la Lliga Regionalista, que preferia la gociació amb Madrid en lloc del separatisme.

De nou, el 1904, es va produir un enfrontament important dins el catalanisme. La branca més esquerrana del Centre Català, encapçalada per Jaume Carner, es va separar per formar, amb l'objectiu de fer un catalanisme més plural, el Partit Nacionalista Republicà. Aquesta formació volia refermar el concepte de catalanisme, present per primer cop en la denominació d'un partit, davant

Joan B. Culla i Josep Termes.

J. TERMES: En realitat és el que ha dit Carod durant els dos darrers anys...

J. B. CULLA: Sí, però aquí justament hi ha una contradicció que potser ara...

J. TERMES: Hauran de resoldre.

J. B. CULLA: Exactament.

—ERC, amb aquesta aposta, renuncia a l'independentisme?

J. B. CULLA: El que dic és que si són independentistes, i s'ho creuen, és una mica difícil compatibilitzar aquesta convicció amb el grau de compromís amb la

política espanyola, i el suport al Govern de Rodríguez Zapatero que ERC ha portat a terme durant aquests dos anys.

J. TERMES: Sí, però no és tan infreqüent, perquè, fet i fet, de separatista també ho era Macià. A la seva manera...

J. B. CULLA: Fins que ho deixà de ser...

—Macià va renunciar a la República Catalana uns dies després de proclamar-la...

J. B. CULLA: En aquell moment va deixar de ser independentista. Macià ho era als anys vint.

J. TERMES: Això vol dir que aquí hi ha un tema que és superior...

J. B. CULLA: Home, i tant!

J. TERMES: Vulguem o no, el català és un poble supeditat. Les forces polítiques catalanes, siguin més sobiranistes, independentistes o menys, no deixen de ser forces supeditades al conjunt d'un marc espanyol. Per tant, inclosos els sobiranismes més extrems, arriba un moment que poden practicar perfectament les aliances espanyoles, perquè, si no, vol dir que estan al marge de la realitat vigent.

J. B. CULLA: Jo dic el mateix, però d'una altra manera. El que posa de manifest Termes és una qüestió, diguem-ne estructural, que és la característica que singularitza el catalanisme pràcticament entre tots els altres nacionalismes del món modern: és un nacionalisme que no ha estat mai independentista de veritat.

J. TERMES: Absolutament d'acord.

J. B. CULLA: El catalanisme s'ha permès en algun moment i molt minorità-

riament alguna expansió sentimental, com la República Catalana del 1931, que, al cap i a la fi, va durar tres dies. Una de les característiques del nacionalisme català és que és molt possibilista i pragmàtic, fins i tot el que no ho sembla.

J. TERMES: Avui es dona un fenomen que no és exactament separatista, sinó separat. Hi ha gent que no milita en files polítiques radicals però que es considera, biològicament gairebé diria, separada d'Espanya.

J. B. CULLA: La desvinculació sentimental.

—Això crea més independentisme?

J. B. CULLA: No hi té res a veure. Això no té una correspondència electoral, ni n'ha tinguda mai, perquè la gent, a l'hora de votar és extremadament pragmàtica. Potser és un defecte. Altres en dirien que això és fluixera, que ens tremolen les cames, però és així. Macià va ser independentista durant una temporada, fins que l'any 1931 va veure que el seguien només tres o quatre. Aleshores va decidir incorporar-los al pragmatisme.

J. TERMES: Per això apareixien fullets que deien "Macià ha trait" i altres que no.

—Ara a ERC fins i tot la fan fora del Fossar de les Moreres...

J. TERMES: I també apareixen pintades que diuen "ERC, botiflers".

—L'enfrontament actual entre CiU i ERC s'emmarca dins la disputa de l'eix dreta-esquerra, o bé en la del monopoli de la relació amb Madrid?

J. B. CULLA: No crec que tingui res a veure amb l'eix dreta-esquerra, sinó amb una disputa estrictament partidista i electoral. Després de molts anys en què ERC va patir la llosa de l'hegemonia convergent, i tots els greuges i desaires que hi deu haver apuntats en una llista en algun lloc, hi va haver unes eleccions que van fer possible un capgirament d'aliances. ERC va apostar per pactar amb els socialistes amb la legítima expectativa d'enviar CiU a l'oposició, pensant que si la separaven del poder es moriria o quedaria esquelètica. Però el que ha passat és que a Zapatero li ha convingut més fer-se la foto de l'Estatut amb Mas que no pas amb Carod. Naturalment, CiU, també molt comprensiblement i legítimament, que semblava condemnada a anar morint-se d'en mica en mica per falta de la menjadora, s'hi ha llançat en planxa. Aquesta és la clau de l'enfronta-

l'evidència que a la burgesia i al clergat catalanista no els agradava.

La constitució de la Mancomunitat de Catalunya, el 1914, va encetar una etapa unitària en el catalanisme, una unitat però que, amb el parèntesi de la dictadura de Primo de Rivera, ja no es recuperaria. L'abril del 1931 la Lliga es va oposar a l'esquerra i va apostar per la monarquia, però ERC va guanyar les eleccions i es va convertir en el partit hegemònic del catalanisme.

La llei de contractes de conreu, aprovada pel Parlament el 1934, va tornar a enfrontar el catalanisme. La Lliga, defensora dels interessos dels propietaris, va portar la llei al Tribunal Constitucional, mentre que els partits d'esquerra, de l'altra banda, feien costat als rabassaires.

ment actual. Jo no hi veig ni dreta ni esquerra, i ni tan sols moderats i radicals.

J. TERMES: A més, a banda que no hi ha grans diferències de cultura política, els valors d'aquesta esquerra en bona part també els té assumits CiU.

—Per tant, en aquest moment no hi ha una dreta i una esquerra en el nacionalisme català?

J. B. CULLA: Jo crec que no hi ha diferències substancials entre ERC i CiU, el que sí que hi ha sovint és un factor generacional. Els pares són convergents i els fills d'ERC. Un cas que mostra la semblança passà a Banyoles en les darreres eleccions municipals. Unió i Convergència es van barallar i, com que no hi va haver candidatura de CiU, el seu electorat votà ERC. L'any 1934, si en un poble no s'hagués pogut presentar la llista de la Lliga, els seus votants no haurien votat ERC, ni tampoc a la inversa. Llavors sí que hi havia dreta i esquerra.

J. TERMES: A més, les anàlisis mostren que el rebost electoral d'ERC ha estat CiU.

J. B. CULLA: Això als anys trenta no passava entre ERC i la Lliga.

—En els darrers trenta anys al nacionalisme català se l'ha titllat de burges. Això l'ha perjudicat?

Joan B. Culla: "La clau de l'enfrontament actual és que ERC va pensar que pactant amb els socialistes acabaria amb CiU, però aquesta, que semblava condemnada a morir, s'ha llançat en planxa, molt legítimament, a fer-se la foto amb Rodríguez Zapatero."

J. TERMES: Això és una rucada que no crec que valgui la pena desmentir-la. Els grups obrers dels anys trenta parlaven d'estatut, d'autonomia, d'autogovern, els uns eren partidaris de la independència, els altres de la unió de repúbliques socialistes d'Ibèria. Aquí hi ha hagut una confusió provocada per moltes coses, pel pes de la *gauche divine*, pel d'una sèrie de gent mal assentada a Catalunya o reticent amb el català.

J. B. CULLA: Completament d'acord. Si encara hi ha qui diu que el català és la llengua de la burgesia i que el catalanisme és un moviment burges, o és idiota o no té idea de res, o aleshores menteix.

—Qui pot ser acusat de ser més botifler, ERC per permetre que Zapatero sortís al balcó de la Generalitat, o CiU per pactar amb el PP el 1996?

J. TERMES: Cap dels dos, perquè això forma part del nivell més baix del debat polític. Botifler és una actitud conscient de fer mal a Catalunya, de vendre's, d'estar en el lloc contrari. Botiflers ho són Vidal-Quadras i Francesc de Carreras, amb tots els respectes per als dos. Això forma part del radicalisme sord.

—Però CiU, en veure Zapatero al balcó, va acusar ERC de botiflers...

J. B. CULLA: Hem de separar l'exaltació espontània de la gent de bona fe de la retòrica dels polítics, que sovint ni ells se la creuen, quan els posen un micròfon al davant. Als anys trenta, Macià o Companys podien passar setmanes o mesos sense fer una declaració política.

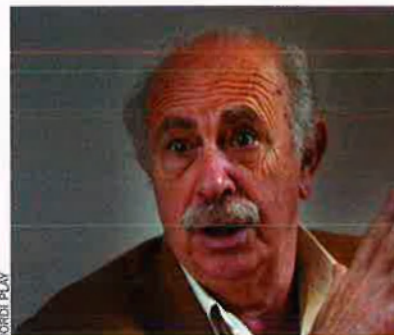
J. TERMES: En Companys, quan les Corts espanyoles aproven l'Estatut, crida "¡Viva Espanya!". I l'Estatut del 1932 no era més que el que ara sortirà.

—De totes maneres, com valoren la fotografia de Mas amb Zapatero? Molts diuen que ha estat una traïció...

J. B. CULLA: Sincerament, això acaba sent una anècdota. Si Zapatero no hagués sortit president el maig del 2004, aquella foto del balcó de la Generalitat ja seria a les escombraries. Ens hem d'impermeabilitzar davant de tota aquesta contaminació, dels comentaris a l'estil de traïdors i tot això.

—Aquesta disputa actual entre CiU i ERC es produeix en el marc de la negociació de l'Estatut. Es va produir algun enfrontament semblant durant l'elaboració de l'Estatut de Núria?

J. B. CULLA: No, perquè el 1932 la Lliga estava sota terra. Per tant, la seva re-

Josep Termes: "CiU encara té més força que ERC, però, mentre que en altres èpoques la diferència entre els dos catalanismes era molt gran, ara hi ha una certa tendència a l'equilibri, i això es nota."

presentació parlamentària era molt pta i sobretot estaven assenyalats per l'aver donat suport al rei. Per tant, pob d'ells que haguessin gosat dir ni piu.

J. TERMES: La gestió de l'Estatut es va, en bona part, en mans d'ERC i afins.

—I el 1979 va passar a l'inrevés. Ser ERC qui no va poder dir res...

J. B. CULLA: Sí, però amb un matis. El 1979 ERC tenia un diputat a Madrid, però Convergència tampoc no en tenia ja gaires. No era la feblesa d'ERC, sinó tot el nacionalisme. Els dos partits votats eren PSC i PSUC...

J. TERMES: Aquell va ser el moment que el conjunt de les forces polítiques catalanes més ha cregut en les aliances espanyoles. En aquell moment, la idea que una altra Espanya és possible és molt més viva que avui dia.

J. B. CULLA: Perquè, almenys sobre paper, en les primeres passes del procés franquisme, el PCE, el PSOE, la Juventut de la Plataforma, tots estaven a favor...

J. TERMES: ...de l'autodeterminació.

J. B. CULLA: Exacte. Tots estaven a favor de l'autodeterminació.

J. TERMES: L'esquerra catalana es equivocava, però això té una explicació raonable. Des de tot Espanya ens ven venent un canvi poderós que a l'ombra de la veritat Suárez, Calvo Sotelo Guerra i González van posar al cal dels trastos vells.

J. B. CULLA: A final dels anys setanta la dreta espanyola estava molt acompanyada i sota mínims. L'esquerra, en canvi, vivia una borratxera superficial d'autodeterminisme, de sobiranisme dret a la secessió. Ràpidament es veu que allò era foc d'encenalls. Així explica que el clima del redacció

l'Estatut de Sau fos molt diferent de l'actual.

—A partir d'ara, hi haurà un canvi en l'hegemonia dins el catalanisme o ERC i CiU es faran amics i tot quedarà com abans?

J. B. CULLA: A dia d'avui jo tendria a rebaixar la magnitud de la tragèdia. Els ciutadans no s'han de deixar impressionar per la retòrica i la pirotècnia, bàsicament perquè en aquesta història de l'Estatut, de les aliances i de les fotos amb Zapatero encara no s'ha dit la darrera paraula.

—I Alfonso Guerra està a la comissió constitucional...

J. TERMES: A la comissió el Guerra entrarà a sac i el PP s'adonarà que allà pot fer mal. La realitat és que el marc espanyol s'està movent i encara no sabem cap a on portarà aquesta crispació del PP, fins a quin punt el PSOE es mantindrà unit o tindrà divisions internes. Per tant, més que en un moment de canvis excepcionals, penso que estem en una fase de continuïtat d'una acció històrica que ve donada pels últims moments del franquisme i per la transició.

—Davant d'unes noves eleccions al Parlament, avançades o no, la correlació de forces entre CiU i ERC seria la mateixa, al seu parer?

J. B. CULLA: Avui, res no fa pensar que hi hagi d'haver un terratrèmol.

J. TERMES: Hem de veure què farà el PP, dependent del que faci a Espanya. Pot ser que el quadripartit tingui més sentit en el futur que en l'actualitat.

—Veuen l'aprovació del nou Estatut, sigui com sigui al final, com un punt d'inflexió en l'estructura d'estat?

J. B. CULLA: Encara no sabem com serà, aquest Estatut. L'article del Parlament que preveu la retirada per una majoria de diputats continua vigent. Qui diu que d'aquí a dos mesos ERC i CiU no es poden posar d'acord?

—Però, el pitjor Estatut que pugui sortir, el veuen com una inflexió, com un canvi, a Espanya?

J. B. CULLA: Si jutgem pels esgarips de la dreta espanyola i per alguns comentaris de la premsa europea, jo diria allò del "ladran, luego cabalgamos".

J. TERMES: És veritat, la contemplació de l'Espanya que brama fa pensar que potser no anem tan malament.

Xevi Camprubí

'Si el valenciano no es tu lengua, que no te ensucien la boca con ella'

EL CIRC DE LA FAMÍLIA BRUNETTI

Envieu les vostres perles a circbrunetti@eltemps.net

Aquesta setmana la perla que destaquem ens arriba de l'Alguer. Qui ens la fa arribar, però, no és alguerès, sinó un valencià de Benasau (Comtat), en Ximo Gadea. En el seu mail en Ximo ens diu que l'ha trobada navegant per internet, i que tot just en veure-la, s'ha recordat de nosaltres. Nosaltres, només veure-la, ens hem recordat de l'arbre genealògic de tota la família Brunetti.

De la branca més florida de tota la nissaga brunettiana ha brotat un plançó que, havent bastit una teoria espaterrant, ha volgut deixar-ne constància en una pàgina web: <http://agora.ya.com/vaiencianokk/ley.htm>

Vegeu algunes de les teories exposades en aquest lloc que fa èmfasi especial en temes de llengua. L'editor de la pàgina comença per publicar el text íntegre de la Llei 4/1983 d'ús i ensenyament del valencià. I prou? No, és clar, hi afegeix alguns comentaris darrere de cada article, del tipus:

"Artículo 2. El valenciano es lengua propia de la Comunidad Valenciana [...] ¡¡¡DEBERÍAMOS TENER LOS DERECHOS A NO USARLA, OBIARLA Y A NO NECESITARLA!!!"

Així, en majúscules –i a més, en vermell–, de manera que el lector no es confongui entre el text de la llei i els afegitons erudits del *webmaster*. Els comentaris són tots per l'estil. Destaquen però alguns raonaments molt reeixits, com ara aquest:

"¿Quién se preocupa de las personas mayores que no se aclaran con los documentos bilingües y la letra minúscula? ¡¡¡Con lo que les costó aprender castellano en su momento, ahora en la vejez se les putea para mayor gloria del nacionalismo!!!"

Us havíeu parat mai a pensar en això? Pobra gent gran! Ja van haver de patir prou aprenent l'espanyol, ara no cal tornar-los a marejar amb "altres idiomes". Idiomes que, com es diu en aquesta pàgina, no són cap cosa de l'altre dijous.

"¡El valenciano, como lengua de andar por casa, carece de términos técnicos y jurídicos. Las palabras inventadas en valenciano son las mismas que en castellano, sólo se les quita la última vocal!"

Ha quedat clar? Sí, parlo amb vosaltres, filòlegs d'estar per casa, que sembla que feu una feïnada i, en la majoria de casos, us limiteu a treure una lletra al castellà i avall va! És clar que vosaltres no en teniu la culpa, us limiteu a fer el que ja feien els nostres rebesavis. Com va escriure, si no, el rei Jaume, aquell infame *Libre de ls hechs*?

Com a justa resposta per tot aquest desgavell, des d'aquest lloc web se'ns crida a la insubmissió amb unes quantes consignes:

"Contra la imposición, ¡¡¡insumisión!!! Cada uno su lengua y una lengua para entendernos todos, ¡esperanto! ¡¡¡Sólo los fascistas no apoyan este razonamiento!!! ¡¡¡A por ellos!!!"

No cal dir que això només és una mostra mínima del que es pot trobar en aquesta perla que ens ha fet arribar en Ximo. Ell acabava el missatge dient-nos "Espere que us agrade". Ens ha agradat molt. Llàstima que només som uns simples columnistes, imagina el profit que en trauríem si ens dediquéssim a estudiar l'ànima humana.

Lluís Montserrat

Col·labora amb la família Brunetti i guanya una cartera encoixinada per a l'ordinador

Ajuda'ns a trobar les millors perles del Circ de la família Brunetti. Feu-les arribar a circbrunetti@eltemps.net (en qualsevol format: vídeo, text o arxiu sonor) o, per fax, al 932 384 263, amb les dades de la "trballa" (mitjà, data, secció, programa, autor...)

